

Handi / Khanty / Хӧнты Нӧнты

latinisatsioon: KNAB 1994-07-09, täiendused 2012
 romanization: KNAB 1994-07-09, additions in 2012

1	A a	a	19	Л л ^{BCDE}	ɫ ⁵	37	X x	h
2	Ä ä ^{CE}	ä	20	М м	m	38	Х х ^{CE}	x ⁷
3	Ӧ ӧ ^{BCD}	ӧ	21	Н н	n	39	Ц ц*	c
4	Б б*	b	22	Ң ң	ŋ	40	Ч ч	č
5	В в	w	23	Н' н', ^E	ɲ ⁷	41	Ч ч ^{CE}	tʃ ⁶
6	Г г*	g	24	О о	o	42	Ш ш	š
7	Д д*	d	25	Ӗ ӗ ^D	ɔ	43	Щ щ	ʃj ⁴
8	Е е	e,je ¹ ,é ²	26	Ӗ ӗ ^{CE}	ö	44	Ъ ъ	"
9	Ё ё	jo	27	Ө ө ^{CE}	ÿ	45	Ы ы	y
10	Э э ^{BCE}	ê	28	Ӗ ӗ ^{CE}	ÿ	46	Ь ь	ˊj ³
11	Ӗ ӗ ^{BE}	ë	29	П п	p	47	Э э	è,e ¹
12	Ж ж*	ž	30	Р р	r	48	Є є ^B	ě ⁷
13	З з*	z	31	С с	s	49	Є є ^B	ě ⁷
14	И и	i	32	Т т	t	50	Ю ю	ju
15	Й й	j	33	У у	u	51	Ю ю ^{BD}	jü ⁷
16	К к	k	34	Ӧ ӧ ^{CE}	ü	52	Я я	ja
17	К к ^{CE}	q	35	Ӧ ӧ ^{BCD}	ÿ ⁷	53	Я я ^{BD}	jä ⁷
18	Л л	l	36	Ф ф*	f	54	Ј ј ^C	ǰ

¹ н, с, т (peenendujate), täishääliku, й, ъ ja ь järel, samuti sõna alguses.

² Kaashääliku järel *je* asendajana vene ja rahvusvahelistes sõnades.

³ Peenendujate järel.

⁴ Uuem pruuk; varem = с(ь).

⁵ Variant: Ј ј; kuni 2000 Ј' л'.

⁶ Uuem täht; kuni 2000 Ч' ч'.

⁷ Tähestikku lisatud 2000.

⁸ 2000 enam ei mainita.

* Ei esine handi omasõnades.

Tähevariandid: К к = Ҝ ҝ, Ң ң = Ҥ ҥ; Х х = Ҫ ҫ.

Ülaindeksiga tähed, mis esinevad ainult ühe või mõne murde tähestikus:

^A Kesk-Obi handi

^B Kazõmi handi (*Казым ёх ясың /ханты/*)

^C Surguti handi (*Сургут ҕантэх көл'*)

^D Šurõškari handi

^E Vahhi handi (*Вах ҕантэх көл'*)

¹ After н, с, т (palatalizing consonants), a vowel, й, ъ and ь, also word-initially.

² After a consonant instead of *je* in Russian or international loans.

³ After palatalizing consonants.

⁴ Newer usage; earlier = с(ь).

⁵ Variant: Ј ј; until 2000 Ј' л'.

⁶ New letter; until 2000 Ч' ч'.

⁷ Introduced in 2000.

⁸ Not mentioned in 2000.

* Does not occur in genuine Khanty words.

Variations: К к = Ҝ ҝ, Ң ң = Ҥ ҥ; Х х = Ҫ ҫ.

Superscript index marks characters that occur only in alphabets of one or several dialects:

^A Middle Ob' Khanty

^B Kazym Khanty (*Казым ёх ясың /ханты/*)

^C Surgut Khanty (*Сургут ҕантэх көл'*)

^D Shuryshkar Khanty

^E Vakh Khanty (*Вах ҕантэх көл'*)

Märkusi

1. *n, s, t* on *i* ja *j*-i ees palataliseeritud, palataliseerimatuse korral asendub *i* *y*-ga.
2. Redutseeritud ə-d märgitakse Kesk-Obi handi keeles *y*-ga või peenendujate ja š järel *i*-ga: *kati* [katʲə], *asi* [ɑ:sʲə], *moni* [monʲə].
3. Kirjaviisis ei eristatud kuni 2000 pikki ja lühikesi täishäälikuid, nüüd seda osalt tehakse.
4. Rõhk on tavaliselt esisilbil, pika täishääliku puhul ka järgsilbis.

Hääldus

a [ɑ:]; ä [a]; č [tʃ]; ê [ə]; ë [ɐ]; j [...]; o [o, ɔ:]; tš [tʃ]; u [u:]; ü [u]; y [ɨ]; ŷ [e̞]; ŷ [e̞~ɔ]

Ladina tähestik 1931–1937

A a	I i
B б	J j
D d	K k
E e	L l
Ə ə = ê	Ļ ļ = lj
F f	Ł ł
H h	M m
Ĥ ĥ = g [ɣ]	N n

Allikad

1. М. И. Исаев. *Языковое строительство в СССР. (Процессы создания письменностей народов СССР.)* «Наука», Москва 1979, с. 323.
2. *Хантыйская письменность*. — Википедия, ru.wikipedia.org, 2012-09-29.
3. Хӓнты ясаң (газета). <http://www.eduhmao.ru/info/3/4502/>, 2012-09-29.

Notes

1. *n, s, t* before *i* and *j* are palatalized, *y* is used instead of *i* if these consonants are not palatalized.
2. Reduced ə is written as *y* in Middle Ob' Khanty or as *i* after palatalized consonants and š: *kati* [katʲə], *asi* [ɑ:sʲə], *moni* [monʲə].
3. Long and short vowels were not usually distinguished in normal spelling until 2000.
4. The stress lies mainly on the first syllable, in the case of long vowels the stress may lie on a non-initial syllable.

Pronunciation

Roman alphabet 1931–1937

Ŋ ŋ = nj	T t
Ŧ ŧ	U u
O o	V v = w
P p	Z z
R r	Ž ž = ž
S s	Ь ь = y
Ş ş = sj	
Š š = š	

Sources